

МІСЦЕ БІБЛІОТЕЧНОЇ СТАТИСТИКИ В СИСТЕМІ НАУК

Р. С. Мотульський

Мінськ. ін-т культури

Реорганізувати бібліотечну справу в сучасних умовах неможливо без точних і достовірних статистичних даних про діяльність бібліотечних установ. Щоб показники і одиниці обліку бібліотечної статистики були сумісні не тільки між собою, але і з іншими розділами статистики, а також не з'являлися чужорідним тілом в інших науках, особливо бібліотекознавчого циклу, необхідно розглянути місце бібліотечної статистики в системі наук.

У сучасній статистиці бібліотечну статистику розглядають як складову частину статистики культурно-освітніх установ, яка в свою чергу є одним з розділів статистики культури. Даний підхід має своє історичне коріння і вперше був чітко сформульований В. О. Штейном на початку нашого століття.

Подібна точка зору в той час була цілком обгрунтованою, так як у період зародження і становлення бібліотечної статистики роз-

Виявлялася власне як статистика бібліотек, до того ж бібліотек публічних. Вивченню бібліотек інших типів в приділялося дуже мало уваги. На каль, даний підхід, застосований статистиками на початку століття, зберігся до цього часу, хоч публічні (масові) бібліотеки, тобто бібліотеки, безпосередньо функціонувачі в сфері культури (в традиційно вузькому розумінні цього слова), складають тільки близько 40 % загальної кількості бібліотек. Решта бібліотек розосереджена по різних міністерствах і відомствах, тобто функціонують практично у всіх сферах діяльності людини, а не тільки в галузі культури.

Прихильники книгознавчого підходу вважають бібліотечну статистику одним із підрозділів статистики книжкової справи. У зв'язку із зміненням видової структури фондів бібліотек і виключенням у них в останній час все більшої кількості інших видів документів, цей погляд стає все менш пореконливим.

Бібліотечна статистика виникла і розвивається на стику двох наук: бібліотекознавства і статистики, які є її методологічною і теоретичною базами.

Бібліотечна справа пронизує практично всі сфери діяльності людини, тому бібліотечна статистика тісно пов'язана з рядом галузевих статистик. З одного боку, це розділи соціально-економічної статистики, які вивчають ті сфери діяльності людини, де функціонують бібліотеки, тобто статистика сільського господарства, статистика народної освіти, статистика охорони здоров'я, статистика культури і т.п. З другого, це - галузеві статистики, безпосередньо пов'язані з розділами бібліотечної статистики. Наприклад, статистика народної освіти і статистика бібліотечної освіти, статистика науки і статистика бібліотекознавства і т.п.

Крім того, кожний розділ бібліотечної статистики (у вузькому розумінні) тісно пов'язаний з відповідними науками бібліотекознавчого і статистичного циклів. Так, статистика бібліотечного фонду пов'язана з документознавством, фондознавством, книгознавством, статистикою виробництва і розповсюдження різноманітних видів документів (у першу чергу з статистикою друку і книжкової торгівлі) і т.п. Статистика читачів безпосередньо пов'язана з цілим комплексом дисциплін, які вивчають відвідувачів бібліотек: соціологією, демографією, статистикою населення, статистикою добробуту і культурного рівня життя народу і т.п. Розвиток статистики матеріально-технічної бази бібліотек неможливий без врахування статистичної

них розділі в бібліотекознавстві, статистиці матеріально-технічного забезпечення, статистиці фінансів і т.п. Статистика бібліотечного персоналу пов'язана, в першу чергу, з бібліотечною професією, статистикою освіти тощо.

Базуючись на цих положеннях, можна домогтися сумісності статистичних даних про діяльність бібліотечних установ як на внутрігалузовому, так і на міжгалузовому рівнях.